

*Драгица Марјановић,
Судија Врховног суда Србије*

Сентенце Врховног суда Србије

Временско важење закона

Члан 4. Закона о банкама и других финансијским организацијама
("Сл.лист СРЈ" бр.32/93)

Члан 86. Закона о предузећима ("Сл.лист СРЈ" бр. /96)

Закона о изменама и допунама Закона о банкама и другим финансијским организацијама ("Сл.лист СРЈ" 44/99)

Изменом и допуном закона банкама и другим финансијским организацијама измењен је члан 4. Закона о банкама, сужена су права акционара у погледу примене Закона о предузећима, те се на "правну ситуацију која је у току дејства" и у којој се налази тужилац има применити нови Закон о банкама и статут туженог који је регулисао институт информисања акционара.

Тужилац као акционар тужене банке тражи да се обавезе тужена да тужиоцу омогући да преко свог овлашћеног представника изврши преглед пословних књига туженог.

Првостепени суд је, одбијајући тужбени захтев, навео да би се удовољавањем захтеву тужиоца онемогућио несметани рад банке. Осим тога тужиочево право да буде информисан о раду банке није ничим угрожено јер су у потпуности испоштоване све одредбе статута туженог којима је прописано како се обезбеђује право акционара на информисаност.

Разлоге првостепеног суда прихвата и другостепени суд, а те разлоге прихвата и Врховни суд.

Неосновано се у ревизији тужиоца наводи да су привредни судови погрешно применили материјално право јер нису применили одредбу члана 86. Закона о предузећима.

У овој фази поступка ваља указати на неке чињенице које су од значаја и које управо указују на правилност донетих одлука.

Закон о банкама и другим финансијским организацијама донет је 1993. године ("Сл.лист СРЈ" 32/93), пре сада важећег Закона о предузећима. Измене и допуне овог закона вршене су у периоду од 1994 године до готово краја 1999. године. Првобитним законским текстом, у члану 4. Закона о банкама, је било прописано да се на банке и друге финансијске организације примењују одредбе Закона о предузећима ако овим законом није друкчије одређено. Како питање информисаности акционара није било посебно регулисано Законом о банкама то се на питања информисаности имао променити Закон о предузећима. Тачно је да је чланом 86. ЗОП-а било прописано да се чланови и акционари обавештавају о раду предузећа и органа предузећа, о његовим рачуноводственим исказима, укључујући и консолидовањи рачуноводствени исказ, и о извештајима управе о пословању надзорног одбора и ревизора. Ставом 2. истог члана је прописано да чланови и акционари предузећа имају право да прегледају пословне књиге, документа предузећа и да органима одређеним оснивачким актом, односно статутом писмено постављају питања о управљању предузећем, на које се мора писмено одговорити. Начин остваривања права из става 1. и 2. овог члана уређује се оснивачким, актом односно статутом предузећа (тачка 3.), а ако орган одређен оснивачким актом, односно статутом не онемогући члану или акционару предузећа остваривање права на обавештавање, заинтересовани члан, односно акционар предузећа може поднети захтев надлежном суду за остваривање права из става 1. и 2. овог члана.

Овако постматрано било је места примени члана 86. став 2. Закона о предузећима за правне односе странака.

Међутим, Законом о изменама и допунама Закона о банкама и другим финансијским организацијама ("Сл.лист СРЈ" број 44/99) промењена је одредба члана 4. Закона о банкама, а могућност примене Закона о предузећима веома је сужена. Тако је поменути члан 4. измењен и прописано је да се на банке и друге финансијске организације примењују одредбе Закона о предузећима које се односе на акције више власника, амортизацију акција на име, оглашавање акција неважећим, замена оштећених акција и спајање и дељења акција, заштиту права мањинских акционара и одговорности за штету.

Наравно да се одмах поставља питање да ли се на односе тужиоца и туженог примењује ранија одредба члана 4. Закона о банкама и другим финансијским организацијама или нова одредба члана 4. односно долази се на терен временске важности закона, односно на терен непосредног дејства новог закона и прудуженог дејства старог закона и на време после ступања на снагу новог закона. По мишље-

њу Врховног суда на свршена факта примењује се стари закон у време када су факта свршена, па ако нови закон другачије регулише већ свршена факта тек онда постоји ретроактивно дејство овог новог закона. Код "ситуације у току" примењује се нови закон ако факта још нису реализована.

Примењено на конкретан случај значило би да је тужилац потписујући 25.12.1992. године уговор о приступању туженом стекао код туженог статус акционара. Тај његов статус није престао, па се ситуација у којој се тужилац налази има сматрати правном ситуацијом у току дејства.

Како је у међувремену дошло до промене законске регулативе која се тиче положаја и заштите банкарског пословања, то се на "правне ситуације које су току дејства" има применити нови закон. Не ради се о ретроактивној примени закона већ само о непосредној примени закона.

Значи, изменом и допуном Закона банкама и другим финансијским организацијама измењен је члан 4. Закона о банкама, сужена су права акционара у погледу примене Закона о предузећима, те се на "правну ситуацију која је "у току дејства" и у којој се налази тужилац има применити нови Закона о банкама и статут туженог који је регулисао институт информисања акционара.

Са изложеног Врховни суд Србије је нашао да је неоснована ревизија тужиоца, па је исту одбио у смислу члана 393.ЗПП-а.

Врховни суд Србије Прев.7/00 од 7.2.2001. године.
Сентенцу сачинила, судија Драгица Марјановић
Марјановић 2/мт

Откуп управљачких акција њихов однос према акцијама друштвеног капитала

Члан 400.ЗОП-а (брисан Законом о изменама и допунама Закона о предузећима ("Сл.лист СРЈ" 36/02 од 3.јула 2002. године)

Члан 400-а Закона о изменама и допунама Закона о предузећима ("Сл.лист СРЈ 36/02 од 3.7.2002. године)

Статус акција друштвеног капитала и њихов однос према сопственим акцијама одређен је чланом 400-а, Закона о изменама и допунама Закона о предузећима. тако је у ставу 3. члана 400-а, наведено да у предузећу које послује друштвеним капиталом, друштвени капитал исказује се у акцијама или уделима одређене

номиналне вредности које немају статус сопствених акција односно удела у смислу овог закона.

Из образложења:

"Из списка предмета произилази да је у првостепеном поступку утврђено да је тужилац био радник туженог и члан Управног одбора туженог. Поседовао је 880 управљачких акција као члан Управног одбора, уписаних и уплаћених 1992. године. Радни однос престао је тужиоцу код туженог дана 22.12.1997. године, а својство члана Управног одбора туженог дана 28.3.1998. године.

Управни одбор туженог је 26.12.1995. године донео Правилник о начину и условима откупа и продаје сопствених акција. Правилником су између осталог уређена питања везана за поступак откупа и продаје сопствених деоница и друга питања везана за сопствене акције. Чланом 8. став 2. Правилника је установљена обавеза Друштва да од бившег члана управног одбора, одмах по његовом разрешењу а најкасније у року од 60 дана од дана доношења одлуке о разрешењу, откупи све деонице (гаранцијске деонице) које је ово лице стекло по основу чланства у управном одбору, односно највише 1000 деоница. Чланом 12. истог Правилника је прописано да друштво откупљује сопствене деонице по реалној вредности ових деоница израженој у новим динарима на дан њиховог стицања и увећаној односно умањеној за проценат повећања односно умањења вредности основног капитала друштва на дан њиховог откупа од стране друштва.

Треба истаћи да је у туженом предузећу, у поступку претварања друштвеног капитала у деонички – приватни у току 1992. и 1993. године у потпуности откупљен друштвени капитал.

Међутим, ступањем на снагу Закона о условима и поступку претварања друштвене имовине у друге облике својине установљена је обавеза туженог да проведе законом прописани поступак ради утврђивања правог стања у структури капитала, односно односа друштвеног и деоничког капитала. Изостала је активност туженог да поступи по одредби члана 34а. Закона о условима и поступку претварања друштвене својине у друге облике својине, па је Републичка агенција за процену вредности капитала у поступку контроле вредности друштвеног капитала и исправности извршене ревалоризације донела решење којим је утврдила да тужени није обрачунао вредност друштвеног капитала и вредност уписаних деоница ради продаје друштвеног капитала и докапитализације исказаних у обрачуну на дан 24.1.1994. године у складу са горе поменутиим законом. Решењем, које је Агенција донела фебруара 1996. године наложено је туженом да у року од 60 дана поступи на начин како је то описано у тачки 4. поменутог решења.

Решење Републичке агенције из фебруара месеца 1996. године поништио је Привредни суд у Београду пресудом из јануара месеца 1997. године, а Врховни суд је укинуо ту пресуду Привредног суда у Београду и доставио Вишем привредном суду као стварно надлежном суду за поступање у управно-рачунском спору против решења Републичке агенције за процену вредности капитала.

Коначно, Министарство за економску и власничку трансформацију – Дирекције за процену вредности капитала је у поступку контроле процењене вредности капитала и њене структуре као и контроле начина њеног исказивања у акцијама односно уделима донела 21.12.2000. године решење под бројем 1185/2000-1. Против овог решења поднета је тужба Вишем привредном суду за поништај наведеног решења. Поменути решењем верификована је процењена вредност укупног основног капитала предузећа и исказана структура друштвеног капитала и акцијског капитала. У овој парници се поставило као спорно питање како треба одредити вредност управљачких акција које друштво треба да откупи од тужиоца као бившег члана управног одбора и да ли структура капитала (друштвени – приватни) има утицаја на утврђивање вредности сопствених акција.

Нижестепени судови су заступали мишљење да горе поменута решења о процени вредности капитала код туженог немају никаквог значаја за утврђивање вредности финансијских акција.

Врховни суд је нашао да се основано ревизијом указује да нижестепени судови нису правилно применили материјално право, да због тога ни чињенично стање није правилно утврђено, те да се остварио ревизијски разлог погрешне примене материјалног права и услови за примену члана 395.став 2.ЗПП-а.

Тачно је да је Правилником туженог од 26.12.1996. године (члан 12.) прописано да је основни капитал тај који служи за обрачун вредности сопствених акција. Таква одредба прихватљива је само у ситуацији када основни капитал чини само приватни – акцијски капитал. Треба имати у виду да је Правилник туженог донет у време када је акцијски – приватни капитал књижен као искључиви капитал код туженог.

Међутим, из списка предмета произилази да је тужени у својим пословним књигама спровео књижење вредности основног капитала и његове структуре, управо на основу решења Министарства за економску и власничку трансформацију од 21.12.2000. године, да је то регистровано у билансу стања од 31.12.2000. године. То књижење указује да тужени, у структури основног капитала има и друштвеног и акцијског – приватног капитала. На ту чињеницу, односно на такву структуру капитала указивала је Републичка агенција за процену вредности капитала 1996. године, како је горе наведено.

Основано се, ревизијом указује да део капитала који припада друштвеном капиталу нити је откупљен нити је отплаћен, нити је дакле у власништву акционара, а тиме ни у власништву тужиоца (дакле није у промету нити може бити), па је за ту вредност друштвеног капитала сразмерно морао бити умањен капитал који је служио као основица за обрачун вредности управљачких акција, а тиме умањена и вредност акција акционара.

У осталом, и чланом 400.ЗОП-а који је брисан Законом о изменама и допунама Закона о предузећима ("Сл.лист СРЈ" 36/02 од 3.12.2002. године) је било прописано да управљање у предузећу у поступку промене власништва капитала врши се сразмерно структури основног капитала и уплаћеном уделу односно акцијама ако

законом није друкчије прописано. Ставом трећим истог члана је и даље било прописано да у предузећу из става 1. овог члана који је имао и друштвени капитал, друштвени капитал се исказује акцијама или уделима одређене номиналне вредности које немају статус сопствених акција односно удела у смислу овог закона.

Статус акција друштвеног капитала и њихов однос према сопственим акцијама одређен је и чланом 400а. Закона о изменама и допунама Закона о предузећима. Тако је у ставу 3. члана 400а. наведено да у предузећу које послује друштвеним капиталом, друштвени капитал исказује се у акцијама или уделима одређене номиналне вредности које немају статус сопствених акција односно удела у смислу овог закона.

Из изложеног произилази да је као основ за обрачун вредности управљачких акција могао да послужи само деонички – акцијски – приватни капитал јер обрачунске акције друштвеног капитала немају статус сопствених акција.

Због погрешне примене материјалног права одлуке нижестепених судова су укинуте с тим да се у поновном поступку одреди структура капитала у моменту уписа и уплате управљачких акција тужиоца и туженог и потом, сразмерно висини акцијског капитала тужиоца утврди вредност управљачких акција".

Решење Врховног суда Србије Прев.266/02
Сентенцу сачинила, Драгица Марјановић, судија
Врховног суда Србије

Побијање правних радњи у стечају

Члан 112. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији ("Сл.лист СФРЈ" број 84/89 и "Сл.лист СРЈ" број 37/83 и 28/96) Закона о становању – члан 39, 47 и 48. став 2. ("Сл.гласник РС" број 50/92, 76/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 48/94 и 49/95)

Последица отварања стечајног поступка не односе се на права стечена на имовини која припада стамбеном фонду стечајног дужника.

"Пресудом Привредног суда у Београду П.број 1095/98 од 19.6.2000. године одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да су без правног дејства према стечајној маси тужиоца правне радње – располагања извршена закључењем уговора о закупу стана на неодређено време код тужиоца заведеног под бројем 1489 са датумом 23.10.1997. године и уговора о откупу стана оверен код Другог општинског суда у Београду `Ов.број 1072/98 од 3.1.1998. године којим је тужена стекла својину на гарсоњери површине 16 м2 и гаражи (соби површине 20 м2) која се налази у подруму стамбене зграде у улици Јеврема Груји-

ћа број 9 и да се обавезе тужена да наведене просторије врати у посед тужиоцу испражњене од свих лица и ствари у року од 8 дана по пријему преписа пресуде. Ову одлуку потврдио је Виши привредни суд у Београду пресудом Пж.8391/2000 од 7.6.2001. године у поступку по жалби.

Нижестепени судови су на овакав начин поступили јер је у првостепеном поступку утврђено да је туженој, власнику стана површине 53 м², који јој је као свом раднику доделио тужилац, са којим је закључила уговор о откупу стана 19.11.1995. године, тужилац дао у закуп на неодређено време и гарсоњеру површине 16 м² и гаражу (соба површине 20 м² у подруму). Те просторије представљају једну грађевинску целину са станом од 53 м² који тужена

користи са члановима свог породичног домаћинства. Тако је на одговарајући начин, примено члана 48. став 2. Закона о становању тужилац решио стамбено питање тужене као своје раднице и чланова њеног породичног домаћинства. Тужена је на предметним просторијама (гарсоњери и гаражи) стекла право својине јер је по закључењу уговора о закупу (23.10.1997. године) који је оверен код Другог општинског суда у Београду (30.1.1998. године) са тужиоцем закључила уговор о откупу и исплатила откупну цену стана у целости.

Врховни суд Србије је, одлучујући о ревизији тужиоца – стечајног дужника нашао да је иста неоснована.

Наиме, имајући у виду утврђено чињенично стање да је доделом предметног стана тужилац сагласно важећем законском пропису – Закону о становању, трајно и на одговарајући начин решио стамбено питање свом раднику – туженој, нижестепени судови су правилно оценили да су неосновани наводи тужиоца истакнути у ревизији и правилно су одлучили када су одбили тужбени захтев за побијање правних радњи. Врховни суд не прихвата наводе изнете у ревизији да су нижестепени судови погрешно применили материјално право када нису применили одредбу члана 112. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Ово због тога што је тужилац располагао својом имовином која је у режиму располагања имовином која припада стамбеном фонду тужиоца и то применом Закона о становању који регулише такво располагање. Због тога се не могу применити одредбе из члана 112. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, макар и да је располагање учињено у последњој години пре дана отварања стечајног поступка, нити се може основано тражити утврђење да је такав уговор без правне важности према стечајној маси, јер се последице отварања стечајног поступка на односе на права стечена на имовини која припада стамбеном фонду стечајног дужника.

Ово се не односи само на случај кад је уговор о откупу стана извршен и исплаћена купопродајна цена у целости једнократно већ и на уговоре са роком отплате на више година. И у тој ситуацији уговор о откупу стана опстаје а такође и недоспела новчана потраживања стечајног дужника према свом раднику који је уредно от-

плаћивао месечне рате на име цене за откупљени стан могу се продати или уновчати или продати неком другом стечајном повериоцу".

Пресуда Врховног суда Србије Прев.538/01
Сентенцу сачинила, Драгица Марјановић, судија
Врховног суда Србије

Продаја стечајног дужника

Члан 129. и 130. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији
("Сл.лист СФРЈ" број 84/89 и "Сл.лист СРЈ" број 37/93 и 28/96

Уговор о продаји дужника као правног лица не може се посматрати одвојено од решења о обустави стечајног поступка услед продаје стечајног дужника и због тога се уговор о продаји правног лица не може побијати посебно, већ само у склопу жалбе против решења о обустави стечајног поступка над дужником или преко ванредног правног средства – закона за заштиту законитости.

Из образложења:

"Тужиоци су тужбом тражили да се утврди ништавост уговора о продаји правног лица променом оснивача – преносом оснивачких удела, који је закључен 19.10.1998. године између ДД "П.." из С. и туженог Предузећа "А..." ДОО из Б., и да се потом у судском регистру Привредног суда у Суботици рег.ул.282 брише упис "П..." ДОО из С.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев. Тај суд налази да уговор о продаји променом оснивача – преносом оснивачких удела не представља уобичајени уговорни однос између две стране. Уговор се, према мишљењу првостепеног суда мора посматрати у склопу института који регулише Закон о принудном поравнању у стечају ("Сл.лист СФРЈ" број 84/89 и "Сл.лист СРЈ" број 37/93 и 28/96): продаје стечајног дужника. Сам уговор и његово закључење је само једна од радњи поменутог института.

Овај институт правно је уређен одредбама чланова 129. и 130. поменутог Закона. Поменути одредбама је прописано да стечајно веће може, пошто претходно прибави мишљење поверилаца и и стечајног управника на основу процене, односноведеног вештачења одлучити да се дужник као правно лице изложи продаји. Ставом другим је регулисано да се продаја дужника као правног лица врши јавним надметањем или непосредном погодбом, а ставом трећим да продаја дужника као правног лица може одредити само уз услов да се на тај начин постигну повољнији услови за намирење поверилаца (члан 129.).

Чланом 130. је даље прописано да после продаје дужника као правног лица, у смислу члана 129. овог закона, стечајни поступак у односу на дужника се обуставља, али се поступак наставља против стечајне масе коју заступа стечајни управник ради намирања поверилаца. Средства добијена продајом дужника улазе у стечајну масу. За потраживање према дужнику која су настала до обуставе стечајног поступка ни дужник ни његов купац не одговарају повериоцима.

И у овом случају, стечајно веће је решењем Ст.256/98 од 24.9.1998. године, прихватило понуду Предузећа "А...." за куповину стечајног дужника, процењујући на основу прибављеног мишљења стечајног управника и стечајног судије се овом понудом постижу најповољнији услови за повериоце, и да се ова понуда уклапа у предлог одбора поверилаца од 19.8.1998. године о начину формирања стечајне масе. Наведеним решењем стечајни управник овлашћен је да закључи уговор о продаји. Истим решењем обустављен је поступак стечаја над ДД "П. ..." из С. и поступак настављен против стечајне масе.

Наведено решење постало је правоснажно. У таквој ситуацији уговор о продаји стечајног дужника је део судске одлуке, црпи из ње своју законску снагу, и не може се посматрати изоловано од овог решења. Напротив, уговор је неодојиви део те судске одлуке, правоснажне у формалном и материјалном смислу. И даље, представља њену финализацију. Зато се по налажењу првостепеног суда уговор не може испитивати са становишта одредаба ЗОО којима се регулише питање ништавости уговора (члан 103 – 110.ЗОО). Правна судбина овог уговора везана је за одредбе Закона о принудном поравнању стечају и ликвидацији, па како, имајући у виду одредбе овог закона, уговор није противан одредбама тог закона, јер је исти закључен на основу одлуке надлежног органа у законом предвиђеном поступку, првостепени суд је одбио тужбени захтев.

Другостепени суд је одлучио на начин како је напред и изложено. Прихватио је разлоге првостепеног суда али је изнео и своје разлоге у прилог неоснованости тужбеног захтева. Пре свега, оценио је да међу странкама нису спорне чињенична већ правна питања. У том смислу је као основно правно питање поставио: да ли је уопште дозвољена посебна тужба за утврђивање ништавости продаје правног лица.

Другостепени суд стоји на становишту да законодавац није предвидео могућност да се тужбом тражи утврђење ништавости продаје правног лица. Свако довођење овог института у везу са институтом "уновчење стечајног дужника" је правно неприхватљиво. Између ова два института постоји велика разлика на коју указује Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Први институт "продаја стечајног дужника" проводи се ради повољнијег намирања поверилаца и очувања субјективитета правног лица. Дакле, повериоци су лица која могу да сматрају да им је продајом правног лица угрожено или повређено право тј. потраживање. Читав стечајни поступак води се првенствено у функцији интереса поверилаца. А у овом случају повериоци су, преко свог органа – одбора поверилаца дали мишљење да Веће може да одреди продају стечајног дужника, што је несумњиво констато-

вано и у решењу Ст.број 256/98 од 24.9.1998. године. И коначно то решење о продаји са свим другим елементима које предвиђа члан 129. и 130. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији је постало правоснажно 30.9.1998. године, након чега су уследиле неминовне промене у судском регистру, а што се види из регистарског решења Фи.број 3040/98 од 21.10.1998. године, којим решењем је констатована промена оснивача и облика организовања "П ..." из С. Коначно треба рећи и то да је решењем Ст.256/98 од 28.1.2000. године спроведена и главна деоба стечајне масе према којој су сви повериоци намирени са 100% својих утврђених потраживања.

Према томе, поступак стечаја над "П ..." из С. окончано се у корист поверилаца који су намирили своја потраживања у целости и у корист стечајног дужника који је сачувао свој правни субјективитет. Сва заинтересована лица, па самим тим и бивши деоничари ДД "П ..." из С., ако су сматрали да је уговор о продаји дужника противан принудним прописима, могли су изјавити жалбу против напред поменутог решења Привредног суда у Суботици Ст.број 256 од 24.9.1998. године којим је прихваћена понуда купца за продају стечајног дужника и тиме фактички закључен уговор. Тада би и сам уговор о продаји дужника био подвргнут контроли другостепеног суда. Могли су да користе и друго правно средство и то захтев за заштиту законитости против цитираног решења. Међутим, ниједно правно средство против горе поменутог решења, донетог од стране овлашћеног судског органа, није коришћено, па је исто дефинитивно постало перфектан правни акт.

Други институт "уновчење имовине стечајног дужника" напротив, не води очувању субјективитета правног лица, већ његовом брисању из судског регистра, након закључења поступка стечаја. Код овог института законодавац је предвидео могућност поништаја уговора о продаји имовине правног лица, ако су оштећени интереси поверилаца.

Врховни суд Србије прихвата све разлоге побијане одлуке.

Уговор о продаји дужника као правног лица не може се посматрати одвојено од решења о обустави стечајног поступка услед продаје стечајног дужника и због тога се уговор о продаји правног лица не може побијати посебно већ само у склопу жалбе против решења о обустави стечајног поступка над дужником, или преко ванредног правног средства – Закона за заштиту законитости.

Пресуда Врховног суда Србије Прев.701/01
Сентенцу сачинила, Драгица Марјановић, судија
Врховног суда Србије

Потраживање складиштара и право залогe

Члан 13., члан 325., члан 736. и члан 846. Закона о облигационим односима.

За своја потраживања из уговора о ускладиштењу и остала потраживања настала у вези са чувањем робе складиштар има заложно право на тој роби. невршењем заложног права складиштар не може злоупотребити право нити пасти у поверилачку доцњу.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је увезао за рачун туженог резервне делове из Немачке у вредности од 98.745 ДМ у марту месецу 1994. године. Увоз је извршен у време трајања санкција против СРЈ, па је увоз извршен преко Македоније, тако да се као шпедитери, поред тужиоца појавили предузеће "И..." из С. и предузеће "Ц..." из Б., као увозник. Тужилац је увезену робу за рачун туженог преузео у своје царинско складиште на дан 18.3.1994. године. У царинском складишту тужиоца роба се налазила све до 5.8.1994. године, где је стајала под царинским надзором, када је тужени регулисао и исплатио све царинске обавезе. Пошто је тужени одбио да тужиоцу надокнади дужну лежарину, такође није измирио обавезе ни према предходном шпедитеру – предузећу "И..." из С. то је тужилац користећи своје право из чл.846. ЗОО задржао робу туженог све до коначне исплате. Дописом од 23.7.1996. године обавестио је туженог о коришћењу свог права залогe на увезеној роби, а затим је туженом доставио рачун 27.7.1996. године. Тужилац је 15.10.1997. године доставио туженом писмени захтев за плаћање лежарине заједно са рачуном од 1.10.1997. године.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца и при том имао у виду да тужилац на основу решења Савезне управе царина Уи.24-50 од 16.1.1991. године има регистровано царинско складиште, и на тај начин постоји правни основ за потраживање на име лежарине за период од 18.3.1994. године до 24.4.1998. године у износу од 141.394,24 динара. Другостепени суд је делимично преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца за износ од 122.460 динара по том основу. Притом је заузео становиште да је тужилац као складиштар, тиме што није вршио своја заложна права, пао у поверилачку доцњу у смислу чл.325. Закона о облигационим односима.

Заложно право је стварно правног карактера и као такво је регулисано Законом о основним својинским правним односима, те се на заложно право не може применити начело злоупотребе права из чл.13. Закона о облигационим односима. По чл.737. Закона о облигационим односима заложно право установљено је у корист складиштара и складиштар само може за свој рачун продати робу на јавној продаји и о својој намери је у обавези да обавести оставодавца, и остави му накнадни рок најмање од 8 дана да робу подигне. Ако оставодавац не подигне робу по истеку рока, дужан је складиштару дати накнаду за дуже чување робе и одговара за накнаду штете.

Стога се основано ревизијом тужиоца указује да тужилац као складиштар невршењем законског заложног права, као субјективног стварног права, то право не може злоупотребити у смислу чл.13. Закона о облигационим односима и да тиме не може пасти у поверилачку доцњу у смислу чл.325. Закона о облигационим односима. Како је тужилац тужбом тражио наплату накнаде по основу лежарине, сходно чл.730. Закона о облигационим односима то тужилац по оцени овога суда као овлашћени складиштар има право да наплати накнаду по основу лежарине за утужени период.

Доследно горе наведеном, утужење лежарине у конкретном случају има смисао извршења уговора о складиштењу, због чега је погрешно становиште другостепеног суда да тужилац као складиштар нема право да тражи такво извршење уговора, јер није предузео све разумне мере да би се штета смањила, јер овде и није реч о штети.

Са изложеног Врховни суд Србије је нашао да је основана ревизија тужиоца, па је преиначена другостепена пресуда у смислу члана 395. став 1 ЗПП.

Врховни суд Србије Прев.598/01 од 5.6.2002. године.
Сентенцу сачинила судија Драгица Марјановић

Постојање веродостојне исправе и подношење редовне тужбе

Члан 22. Закона о извршном поступку

Члан 446. Закона о парничном поступку

Страно предузеће има правни интерес за поношење редовне тужбе ради наплате новчаног потраживања и поред достављања фактуре уз тужбу.

Из списка произилази да је тужилац као страно правно лице поднео тужбу против туженог ради дуга и уз тужбу доставио рачун бр. 980, 510 од 17.06.1998. године и рачуне бр. 980, 832 од 16.09.1998. године.

Првостепени суд је одбацио тужбу тужиоца због недостатка правног интереса за њено подношење и при том заузео становиште да приложене исправе садрже све неопходне елементе у смислу члана 22. Закона о извршном поступку да би се на основу њих могло непосредно одредити извршење. Другостепени суд је потврдио овакво решење налазећи да тужилац није учинио вероватним постојање правног интереса за подношење редовне тужбе.

На основу тих чињеница, Врховни суд Србије налази да је погрешно становиште нижих судова о непостојању правног интереса тужиоца за подношење редовне тужбе и да приложене исправе уз тужбу садрже све неопходне елементе у смислу члана 22. ЗИП-а и члана 446. ЗПП-а, да би се на основу њих могло непо-

средно одредити извршење. Извршење ради остваривања новчаног потраживања правног лица и предузетника одређује се и на основу веродостојне исправе каква је по члану 22. ЗИП-а и фактура, али овде се ради о страниј приватној исправи на основу које се не може тражити извршење. На то упућује одредба члана 12. Закона о извршном поступку којим је регулисана могућност извршења на основу одлуке страног суда која испуњава законом прописане услове. Тумачење наведене одредбе закона указује да у таквој ситуацији фактура коју је издало страног правно лице, иако то није прецизно регулисано одредбом члана 22. ЗИП-а, нема потребно дејство за одређивање извршења на основу веродостојне исправе. Код изнетог, не може се прихватити становиште нижих судова да су приложени рачуни – фактуре страног лица веродостојне исправе у смислу члана 22. ЗИП-а на основу којих се може непосредно одредити извршење.

Сагласно томе, тужилац је учинио вероватним постојање правног интереса да тужбом покрене парницу против туженог, због чега је усвојена ревизија тужиоца.

Са изложеног одлучено је као у и зречи ревизијске одлуке применом одредбе члана 395. став 2. у вези члана 400. став 4. ЗПП-а.

Врховни суд Србије Рев. 251/02 од 3.7.2002. године.
Сентенцу сачинила судија Драгица Марјановић